

Rahvastiku, rände ja tööhõive teemaline küsimustik vastuste ja taustainfoga korraldajale

Järgnev rahvastiku, rände ja tööhõive teemaline küsimustik on mõeldud osalusarutelu korraldajale. Sama küsimustik on mõeldud ka osalejatele jagamiseks, kuid käesoleva versiooni peamised erinevused seisnevad selles, et õiged vastused on tumedalt (ehk **bold funktsiooni-ga**) märgitud ja küsimustiku lõpus on taustainfot õigete vastuste kohta. See info on mõeldud nii õigete vastuste avaldamiseks kui ka järgnevas aruteluks osalejatega. Tutvusta osalejatele ka Hans Roslingu mõtlemislõkse, mida inimesed tüüpiliselt teevad. Juhi selleks ka osalejate tähelepanu kaasavõetud faktilehtedele.

1. Eestis elab 2018. aasta seisuga 1 324 820 inimest. Kuidas on Eesti rahvaarv ajavahemikus 1990–2019 muutunud? Rahvaarv on ...

- a. vähenenud õige veidi, vähem kui 10 000 inimese võrra
- b. vähenenud Pärnu linna rahvaarvu võrra (umbes 50 000 inimest)
- c. vähenenud rohkem kui kahekordse Tartu linna rahvaarvu võrra (peaaegu 250 000 inimest)**

2. Mitme rahvuse esindajad elavad Eestis?

- a. ligi 25 rahvuse esindajad
- b. umbes 50 rahvuse esindajad
- c. veidi üle 100 rahvuse esindaja
- d. umbes 180 rahvuse esindajad**

3. Millises neist riikides oli sündimus 2017. aastal kõige madalam?

- a. Eesti
- b. Belgia
- c. Rootsi
- d. Soome**

4. Kus on neist riikidest kõige heldem vanemapuhkuse süsteem hüvitise määra ja pikku-se osas?

- a. Eesti**

- b. Belgia
- c. Rootsi
- d. Soome

5. Praegu sünnitusea lõppu jõudvatel naistel on Eestis keskmiselt 1,80–1,85 last. Kui suur osa naistest sooviksid enda perre tegelikult 3 või enam last?

- a. veidi üle 10%
- b. veidi üle 20%
- c. veidi üle 40%**

6. Eestisse asus 2018. aastal elama 17 547 inimest. Kes moodustasid nendest kõige suurema osa?

- a. Ukraina kodanikud
- b. Venemaa kodanikud
- c. Soome kodanikud
- d. Eesti kodanikud ehk tagasirändajad**

7. Kui palju inimesi tohib aastas tulla pikemaajaliselt Eestisse tööle väljastpoolt EL-i?

- a. 1315 inimest**
- b. 2630 inimest
- c. 9500 inimest

8. Kui paljud elamisloa alusel Eestisse väljastpoolt Euroopa Liitu saabujatest on kõrgharidusega?

- a. ligi 10%
- b. veidi üle 20%
- c. üle 40%**

9. Milline oli 2018 Eestis väljaspoolt EL-i elamisloa alusel elavate välismaalaste keskmine töötasu?

- a. suurem võrreldes Eesti keskmisega**
- b. sama võrreldes Eesti keskmisega
- c. väiksem võrreldes Eesti keskmisega

10. Mitmendal kohal oli Eesti Euroopa Liidus 2017. aastal 20–64 aastaste tööhõive määra

ehk selle poolest, kui suur osa tööealisest rahvastikust on tööga hõivatud?

- a. kolmandal
- b. seitsmendal
- c. kaheteistkümnendal

11. Kuidas on muutunud tööealiste ja ülalpeetavate ehk eakate ja laste suhe viimase 10 aasta jooksul?

- a. ülalpeetavate hulk on pidevalt vähenenud, tööealiste oma kasvanud
- b. nii ülalpeetavate kui tööealiste hulk on jäänud enam-vähem samaks
- c. ülalpeetavate hulk on pidevalt kasvanud, tööealiste oma vähenenud**

12. Kui suur oli Eestis 2018. aastal keskmine brutopalk ja kuidas see on viimastel aastatel muutunud?

- a. 900 eurot ja on veidi vähenenud
- b. 1100 eurot ja pole viimastel aastatel väga muutunud
- c. 1310 eurot ja on kiiresti kasvanud**

13. Eestis on kokku ligi 600 000 töökohta, kui paljud neist olid 2019. aasta alguses täitmata?

- a. ligi 1500
- b. ligi 11 500**
- c. ligi 25 500
- d. ligi 50 000

SISEMINISTEERIUM

Arutelu saab teoks tänu projektile "Teadlikkuse suurendamine Eesti inimvara seisust ja ühisloome võimalikest lahendustest", mille algatas Kultuuriministeerium koos Siseministeeriumiga ning mida kaasrahastavad Euroopa Liit Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi kaudu ning Siseministeerium.

KÜSIMUSTIK KOOS TAUSTAINFOGA

Hetkel kokku 13 küsimust (nr 1–2 rahvastiku, 3–5 sündimuse, 6–9 rände ja 10–13 tööhõive kohta). Kahoot platvormis kasutamiseks võib olla vajadus küsimusi veidi lühendada (küsimused max 95 tähemärki ja vastusevariant 60 tähemärki), mis tähendab, et mõned küsimused võivad vajada suuliselt täiendavat selgitust.

1. Eestis elab 2018. aasta seisuga 1 324 820 inimest. Kuidas on Eesti rahvaarv ajavahemikus 1990–2019 muutunud? Rahvaarv on ...

- a. vähenenud õige veidi, vähem kui 10 000 inimese võrra
- b. vähenenud Pärnu linna rahvaarvu võrra (umbes 50 000 inimest)
- c. vähenenud rohkem kui kahekordse Tartu linna rahvaarvu võrra (peaaegu 250 000 inimest)**

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Teadvustada probleemi olemust/suurust ja viia inimesed küsimustiku teema lainele

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Ajavahemikul 1990–2019 on Eesti rahvaarv vähenenud veerand miljoni inimese võrra. 1990. aastal oli Statistikaameti andmetel rahvaarvuks 1 570 599 ja 2019. aastal 1 324 820, st muutust 245 779. Kõige kiiremini on vähenenud Eestis just tööealiste inimeste arv. Rahvaarvu pidev vähenemine on aset leidnud kuni 2015. aastani, mil rahvaarv üle pika aja veidi suurenes positiivse rändesaldo ja rahvastikuarvestuse meetoodika muudatuse tõttu. 2018. aastal kasvatasid rahvaarvu eelkõige sündide arvu suurenemine ja väiksem väljaränne.

Taustainfoks veel: 1. jaanuari 2019 seisuga on Tartu linna rahvaarv 96 974, Pärnu 50 643 ja Viljandi 17 407.

Allikas: Statistikaamet

<https://www.stat.ee/pressiteade-2016-048>

<https://www.stat.ee/pressiteade-2019-053>

2. Mitme rahvuse esindajad elavad Eestis?

- a. ligi 25 rahvuse esindajad
- b. umbes 50 rahvuse esindajad
- c. veidi üle 100 rahvuse esindaja
- d. umbes 180 rahvuse esindajad**

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Teadvustada, et juba praegu on Eesti väga mitmekesine.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Viimase 2011. aasta rahvaloenduse tulemuste põhjal elab Eestis 180 rahvuse esindajaid. Suurimate vähemusrahvuste koosseis ei ole võrreldes 2000. aasta loendusega muutunud — endiselt on suurimaks vähemusrahvuseks venelased (25,2% kogurahvastikust) ja neile järgnevad ukrainlased (1,8%), valgevenelased (1%) ning soomlased (0,6%). Võrreldes eelmi-

se, 2000. aasta loendusega on kasvanud eelkõige Lääne-Euroopa päritolu rahvusrühmade esindajate arvukus.

Allikas: Statistikaamet

<https://blog.stat.ee/2013/07/17/viimase-kumnendi-jooksul-on-eesti-elanikkond-rikastunud-38-uu-rahvuse-vorra/>

3. Millises neist riikides oli sündimus 2017. aastal kõige madalam?

- a. Eesti
- b. Belgia
- c. Rootsi
- d. Soome**

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Teadvustada, et sündimuse tase ei ole lihtne tuletit majandusoludest või heaolu ja inimarengu näitajate poolt - rahvastikuprotsesside kujunemine on keerulisem.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

2017. aastal oli Eestis sünnituseas naise kohta 1,59; Belgias 1,65; Rootsis 1,78 ja Soomes 1,49 last.

Soome on majanduslikult, aga ka heaolu ja inimarengu näitajate poolt selgesti Eestist ees. Soome madalam sündimus näitab aga, et selle rahvastikuprotsessi kujunemine on suhteliselt keerukas: sündimuse tase ei ole lihtne tuletit majandusoludest vms. Kui vaadata tegelikku keskmist laste arvu Eestis praegu aktiivses pereloomees olevates põlvkondades, siis see jääb vahemikku 1,80-1,85 last naise kohta ehk 87%-89% taastetasemest, mis ei ole Euroopa kontekstis sugugi madal. Eesti kuulub laste arvu poolest nüüdis-Euroopa keskmisest suurema sündimusega riikide hulka, kuid jääb maha kõige kõrgema sündimusega riikidest (Iirimaa, Norra, Prantsusmaa, Rootsi).

Allikas: Eurostat, Eesti sündimusareng ja perepoliitika võimalused (2019)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/data/main-tables>

4. Kus on neist riikidest kõige heldem vanemapuhkuse süsteem hüvitise määra ja pikku- se osas?

- a. Eesti**
- b. Belgia
- c. Rootsi
- d. Soome

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Teadvustada, et oleme Euroopas vanemapuhkuse süsteemi osas esirinnas (positiivsed arengud), aga samas see ei taga veel suuremat sündimust (on teisi Euroopa riike, kellel on kehvem vanemapuhkuse süsteem, aga sündimus on kõrgem). Samuti, et ühest tippklassi meetmest sündimuse tõstmiseks ei piisa. Vaja on, et rohkem pereelu toetavaid meetmeid oleksid Euroopa parimal tasemel.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Eesti sünni- ja vanemapuhkuse periood on kokku 160 nädalat (3 aastat), Rootsil ligi 75; Belgias 105, Soomes 50. Eestis on vanemapuhkuse määr 100% palgast; Rootsis ca 75%; Soomes 70%; Belgias 80% (esimesed 4 kuud).

Allikas: RAND Europe

https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1600/RR1666/RAND_RR1666.pdf

<https://www.expatica.com/be/healthcare/womens-health/having-a-baby-in-belgium-100241/>

Lisaks uus UNICEFi uuring taustainfona siin: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Family-Friendly-Policies-Research_UNICEF_%202019.pdf

5. Praegu sünnitusea lõppu jõudvatel naistel on Eestis keskmiselt 1,80–1,85 last. Kui suur osa naistest sooviks enda perre tegelikult 3 või enam last?

a. veidi üle 10%

b. veidi üle 20%

c. veidi üle 40%

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Adresseerida hirmu, et enam ei tahetagi erinevatel põhjustel lapsi saada ja naised tuleb "sünnitama panna". Teadvustada, et Eesti naiste soov lapsi saada ei ole kuhugi kadunud (laste saamist peetakse endiselt oluliseks), aga meil on käärid soovitud ja tegelike laste arvu vahel. See annab tunnistust soovide täitumist takistavate tegurite olemasolust, kuid viitab ka sündimuse mõningase suurenemise võimalikkusele.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Praeguse kümnendi alguspoolel ulatus soovitud laste arv 15-39-aastastel naistel Eestis keskmiselt 2,2-2,3-ni. Eesti naiste tervise uuringu (2014) kohaselt soovib enam vastajaid endale kolme või enam last (vastavalt 31,9% ja 41,8%). Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuringust (2015) selgub, et ka mehed soovivad pigem rohkem lapsi, vanuserühmas 16-55 oli keskmine soovitud laste arv 2,5.

Põhjused soovitud ja tegeliku laste arvu vahel võivad olla majanduslikud, kuid sagedamini on need seotud ebastabiilsuse ning turvatunde puudumisega - näiteks ei ole suurem eluase lastega peredele kättesaadav, peredel puudub piisav tugivõrgustik, rahulolematuse paarisuhtega, töö- ja pereelu ühildamise keerulisus. Lausa 61% 25-44-aastastest naistest on nimetanud ühe põhjusena, miks nad rohkem lapsi ei soovi, asjaolu, et nad ei ole rahul oma paarisuhtega. Rahulolematuse paarisuhtega on kolmekümnendates aastates naiste seas ka üheks olulisemaks raseduse katkestamise põhjuseks.

Allikas: Eesti sündimusareng ja perepoliitika võimalused (2019); Eesti naiste tervise uuring (2014); Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring (2015)

<https://www.tlu.ee/sites/default/files/Instituudid/%C3%9CTI/EDK/PDF%20failid/Akadeemia%20nr3%202019.PDF>

<https://sisu.ut.ee/naisteterviseuuring/eesti-naiste-tervise-uuring-2014>

https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/uuringud/meeste_uuring_2015_lopparuanne.pdf

6. Eestisse asus 2018. aastal elama 17 547 inimest. Kes moodustasid nendest kõige suurema osa?

- a. Ukraina kodanikud
- b. Venemaa kodanikud
- c. Soome kodanikud

d. Eesti kodanikud ehk tagasirändajad

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Adresseerida massilise sisserände muret ja teadvustada, et suurte numbrite taga on ka suur hulk Eesti enda kodanikke.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Eestisse asus Statistikaameti hinnangul 2018. aasta jooksul elama 17 547 inimest ja lahkus 10 476 inimest. Siia hulka on loetud ka dokumenteerimata ränne, mille puhul ei ole inimeste tegelikku liikumist kontrollitud (puudutab umbes poolt rändevoogude mahust). Sisserände suurus eelmise aastaga võrreldes ei muutunud, kuid väljarändajaid oli paari tuhande võrra vähem. 2018 oli juba neljas järjestikune aasta, mil välisrändesaldo oli positiivne. Nii sisse- kui ka väljarändajate hulgas oli kõige rohkem Eesti kodanikke — sisserändajatest 45% ja väljarändajatest 63%. Eesti kodanike rändesaldo oli positiivne. Positiivne oli ka Euroopa Liidu teiste liikmesriikide kodanike rändesaldo. Eraldi riikide kaupa vaadates oli rändesaldo kõige suurem Ukraina (1208), Venemaa (803) ja Läti (533) kodanike osas. Riikide võrdluses käib kõige tihedam liikumine endiselt Eesti ja Soome vahel. Kokku oli ränne Soomega juba teist aastat järjest positiivne (657).

Allikas: Statistikaamet

<https://www.stat.ee/pressiteade-2019-053>

7. Kui palju inimesi tohib aastas tulla pikemaajaliselt Eestisse tööle väljastpoolt EL-i?

- a. 1315 inimest
- b. 2630 inimest
- c. 9500 inimest

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Adresseerida massilise sisserände muret ja teadvustada, et meil on üsna konservatiivsed regulatsioonid selles osas.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Sisserände piirarv reguleerib töö- ja ettevõtlusrännet kolmandatest riikidest Eestisse. Sisserände piirarv puudutab neid, kes soovivad Eestisse tulla elamisloaga (väljastatakse kuni 5 aastaks ja pikendatakse kuni 10 aastaks). Piirmäär 0,1% Eesti alalisest elanikkonnast (2018 oli selleks arvuks 1315) tuleneb välismaalaste seadusest. Piirarvu alla ei kuulu pereränne, õpiränne (sh teadlased ja õppejõud), info- ja kommunikatsioonitehnoloogia erialal tööle asumine, tippspetsialistid iduettevõtetes tööle asumine, iduettevõtte asutamine, suurinvestorina tegutsemine ja elamislubade pikendamine. Samuti ei kuulu piirarvu alla Euroopa Liidu kodanikud ja nende perekonnaliikmed, Ameerika Ühendriikide ning Jaapani kodanikud. Seega nemad saavad ka sisserände piirarvu täitumisel Eestisse elama asuda. 2018. aastal täitus sisserände piirarv kevadel ja 2019. aasta jaanuari esimestel päevadel. Lisaks on Eestisse võimalik tulla ajutiselt tööle lühiajalise viisaga. Lühiajalise töötamise saab üldjuhul registreerida kuni 365

päevaks 455-päevase perioodi jooksul. Alates 2014. aastast on lühiajalise töötamise registreerimiste arv järjepidevalt kasvanud, tehes 2017 neljakordse hüppe ja jõudes 2018. aastal 19 858 registreerimiseni.

Allikas: Siseministeerium

<https://www.siseministeerium.ee/et/uudised/tanavune-sisserande-piirarv-taitub-peatselt>
https://issuu.com/siseministeerium/docs/r_ndeostatistika_levaade_2014-2018

8. Kui paljud elamisloa alusel Eestisse väljastpoolt Euroopa Liitu saabujatest on kõrgharidusega?

- a. ligi 10%
- b. veidi üle 20%
- c. üle 40%**

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Adresseerida müüti, et kolmandatest riikidest pärit sisserändajatest suur osa ei tööta siin, teevad lihtsat tööd või elavad toetuste najal.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Eestisse tuli perioodil 2009-2014 tähtajalise elamisloa alusel kokku 16 878 kolmanda riigi kodanikku. Kõrgharidusega sisserändajad moodustasid ligi poole (46%) kõikidest sisserändajatest, kellele järgnesid kutsekeskharidusega isikud (21%). Kõrgharidusega naised olid 50% ja mehed 44%. Sisserändajatest enamus olid tippspetsialistid (42%), oskustöölised (28%), juhid (11%), tehnikud ja keskastmepetsialistid (8%). Värskemad andmed näitavad, et sarnane trend hariduse osas on jätkunud ka 2015-2017 ning üle 40% sisserändajatest, kellele on väljastatud esmane elamisluba, on kõrgharidusega (EMNi arvutused).

Kui rahvusvaheliselt peetakse üheks sisserändega kaasnevaks ohuks sageli immigrantide liigset sotsiaaltoetuste kasutamist, siis Eestis see paika ei pea. Sisserändajad saavad toetusi keskmiselt vähem kui kohalik elanikkond. Näiteks kui toimetulekutoetust sai 2013. aastal 2,7% Eesti elanikkonnast, siis sisserändajatest sai seda 1,5%. Suurem osa sisserändajatele makstavatest toetustest on seotud laste ja perega, mitte toimetulekuprobleemidega.

Allikas: EMN, Sisekaitseakadeemia Migratsiooniuringute keskus, Riigikontroll

https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/Kodakondsus_ja_r2nne/2015_profilide_uuringu_lopparuanne.pdf
<https://www.riigikontroll.ee/DesktopModules/DigiDetail/FileDownloader.aspx?AuditId=2354&FileId=13340>

9. Milline oli 2018 Eestis väljaspoolt EL-i elamisloa alusel elavate välismaalaste keskmine töötasu?

- a. suurem võrreldes Eesti keskmisega**
- b. sama võrreldes Eesti keskmisega
- c. väiksem võrreldes Eesti keskmisega

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Adresseerida muret, et ettevõtjad ei ole valmis oma inimesi tööle võtma ja neile palka maks-

ma, vaid võtavad odavat ja lihtsat tööjõudu välismaalt.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Eestis elamisloa alusel töötavate kolmandatest riikidest pärit välismaalaste (ca 5700) töötasu ületas möödunud aastal Eesti keskmist rohkem kui kolmandiku võrra. Välismaalaste keskmine töötasu oli 1654 eurot. Võrdluseks, Eesti keskmine töötasu oli eelmisel aastal rohkem kui 400 euro võrra sellest väiksem. Välismaalaste töötasu oli enamikel tegevusaladel kõrgem kui vastava sektori keskmine. Ka lühiajaliselt Eestis töötavad välismaalased (2018. a ca 20 000 registreeritud töötajat) teenivad keskmisest kõrgemat tasu, näiteks ehituses ligi 20 protsenti sektori keskmisest rohkem. Statistikaametil õnnestus üles leida umbes 13 000 registree-ringut, mille puhul jäid ka tööjõumaksud Eestisse. Ülejäänud juhtude puhul võib eeldada, et välismaalased tulid Eestisse tööle mõnest teisest liikmesriigist (näiteks Poolast) ning ka nende maksutulud jäi teise riiki. Võib esineda ka juhtumeid, kus inimene registreeritakse lühiajaliselt tööle, kuid ta ei asugi siia tööle või ta töötab nii-öelda mustalt.

Allikas: Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Statistikaamet <https://majandus24.postimees.ee/6673889/uuring-voortoolised-saavad-eestlastest-tunduvalt-korgemat-palka>

10. Mitmendal kohal oli Eesti Euroopa Liidus 2017. aastal 20–64 aastaste tööhõive määra ehk selle poolest, kui suur osa tööealisest rahvastikust on tööga hõivatud?

a. kolmandal

b. seitsmendal

c. kaheteistkümnendal

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Adresseerida muret, et kuigi räägitakse tööjõupuudusest kui olulisest probleemist on suurel osal inimestel tunnetus, et valitseb tööpuudus ning ei leita siiski väärilist tööd (mis mingites piirkondades ongi tösi). Teadvustada, et Eestis on tööturunäitajad järjest paranenud, tööpuudus on madal ja vaba tööjõuressurss on ammendumas.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Euroopa Liidus jälgitakse tööhõives eelkõige 20–64-aastaste käekäiku. 2017. aastal oli Eesti tööhõive määr selles vanuserühmas 78,7%, Euroopa võrdluses olid Eestist kõrgemad näitajad ainult Rootsil (81,8%) ja Saksamaal (79,2%). EL-28 keskmine tööhõive määr oli 72,2% ja väikseim oli see näitaja Kreekas - 57,8%. Tööhõive ja tööjõus osalemine olid püsivalt kõrged kogu 2017. aasta ja tegid eelneva 20 aasta rekordeid. 2018. aastal oli tööjõus osalemise määr oli 71,9%, tööhõive määr 68,1% ja töötuse määr 5,4%. Eestis vähenes töötus 2018. aastal kõikides vanuserühmades. Parimas tööeas ehk 25–49-aastaste töötuse määr oli 4,5% ning vanaemaalistel ehk 50–74-aastastel 5,2%. „Eesti 2020“ konkurentsikava üks eesmärk on noorte (15–24-aastased) töötuse määra vähendamine 10%-ni. 2018. aastal eesmärki veel ei täidetud, kuid noorte töötuse määr langes 2017. aastaga võrreldes ning oli 11,8%. Euroopa Liidu keskmine töötuse määr püsis 2018. aasta I–III kvartalis 7% piires, mis näitab, et Eesti kuulub pigem madalama tööpuudusega riikide hulka. 2018. aastal oli pikaajalisi töötuid (tööd otsinud 12 kuud või rohkem) 9400, mis on viimase 20 aasta väikseim. Viimati oli pikaajaliste töötute arv rekordiliselt madalal 2008. aastal. Võrreldes 2017. aastaga vähenes mullu pikaajaliste töötute arv 4100 võrra. Pikaajalisi töötuid loetakse suurima vaesusriskiga töötuteks. Seda seetõttu, et pikaajaline tööturult eemalolek võib mõjutada inimese töösuksti ja harjumust tööd teha.

Allikas: Eurostat, Statistikaamet

<https://www.stat.ee/pressiteade-2019-019>

<https://www.stat.ee/artikkel-2018-06-07-toohoive-maar-oli-2017-aastal-rekordkorge>

11. Kuidas on muutunud tööealiste ja ülalpeetavate ehk eakate ja laste suhe viimase 10 aasta jooksul?

- a. ülalpeetavate hulk on pidevalt vähenenud, tööealiste oma kasvanud
- b. nii ülalpeetavate kui tööealiste hulk on jäänud enam-vähem samaks
- c. ülalpeetavate hulk on pidevalt kasvanud, tööealiste oma vähenenud**

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Teadvustada tööealise elanikkonna vähenemise probleem ja vajadust mitmekesiste poliitika-meetmete järel demograafiliste muutustega edukalt toimetulekuks.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Vähenemise kõrval on Eesti rahvastik 1990. aastate algusest märgatavalt vananenud. Ülalpeetavate määr, mis näitab laste ja pensionäride arvu 100 tööealise kohta oli 2009. aastal 48 ja 2019 aastal 56,7. Rahvastiku vananemine ja vähenemine on kaasa toonud selle, et aina väiksem hulk töötajaid/maksumaksjaid peab üleval aina suuremat hulka lapsi ja pensionäre ning see mõjutab avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamist. Samas ei pruugi see tulevikus automaatselt tähendada heaolu halvenemist, kui Eesti suudab luua eeldused tööealiste inimeste püsimiseks tööturul ning hoida tasakaalu töötajate ja ülalpeetavate vahel. Arenguseire Keskuse tellitud uuringust selgub, et kuigi Eestis on ELi kontekstis saavutatud juba väga kõrged hõivemäärad, on mitmeid tegureid, mille abil võivad on võimalik hõivemäära veelgi suurendada, näiteks pensioniea tõus, haridustaseme tõus, sisserännanute ja nende järelpõlve hõivemäärade lõimumine. Ka näiteriikide eeskujuga näitab, et kõrgemad hõivemäärad on võimalikud.

Allikas: Statistikaamet, Hõivatud hõivetsenaariumide ja EIA rahvastikuproгноosi taustal (2018)

https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2017/09/ASK_hõive_ja_rahvastik.pdf

12. Kui suur oli Eestis 2018. aastal keskmine brutopalk ja kuidas see on viimastel aastatel muutunud?

- a. 900 eurot ja on veidi vähenenud
- b. 1100 eurot ja pole viimastel aastatel väga muutunud
- c. 1310 eurot ja on kiiresti kasvanud**

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Teadvustada, et inimeste elujärg Eestis on paranemas (kuigi ei pruugi olla veel tunnetuslik kõigile).

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Statistikaameti hinnangul kiirenes keskmise brutopalka kasv 2018. aasta viimases kvartalis 8,9%-ni. Jätkuvalt kiirendab palgakasvu ka tööjõupuudus, kuna juba mitu aastat on püsinud suur nõudlus töökäte järele. 2018. aasta kokkuvõttes suurenesid palgad teistest kiiremini avalikus sektoris, ulatudes 10% lähedale. Palgakasv hoogustus aasta viimases kvartalis ka paljudes

erasektori ettevõtetes. Töötlevas tööstuses ja ehituses kiirenes see vastavalt 9% ja 10,8%-ni. Ettevõtetel aitas palku tõsta tööjõu tootlikkuse suurenemine, ehkki suurenevat tööjõukulu kanti osalt ka edasi toodangu hinda. Tegevusalati ja piirkonniti oli palgakasv siiski jätkuvalt ebaühtlane. Võrdluseks, et Balti riikides oli 2018. aastal kõige kõrgem brutokuupalk jätkuvalt Eestis (1310 eurot), järgnesid Läti (1004 eurot) ja Leedu (921 eurot). Võrreldes 2017. aastaga kasvas keskmine brutokuupalk kõige rohkem Leedus (9,6%). Lätis suurenes keskmine brutokuupalk 8,4% ja Eestis 7,3%. 2018. aastal oli reaalpalka kasv 2017. aastaga võrreldes Eestis 3,7%, Lätis 7,2% ja Leedus 5,9%. Reaalpalka muutuse arvutamisel on võetud arvesse hindade muutust.

Allikas: Statistikaamet, Eesti Pank, Palgainfo

<https://www.stat.ee/stat-keskmine-brutokuupalk>

<https://www.eestipank.ee/press/palkade-kiire-kasv-survestab-hindu-01032019>

<https://www.palgainfo.ee/palgastatistika/keskmine-brutopalk/12824-palgad-naaberriikides>

13. Eestis on kokku ligi 600 000 töökohta, kui paljud neist olid 2019. aasta alguses täitmata?

- a. ligi 1500
- b. ligi 11 500**
- c. ligi 25 500
- d. ligi 50 000

Küsimuse eesmärk (sisemiseks kasutamiseks)

Teadvustada tööjõupuuduse olemasolu teatud valdkondades ja piirkondades, kuna osades kohtades ei ole see tunnetatav või ei nähta seda päris probleemina.

Faktilehele infoks (küsimustiku briifimiseks)

Statistikaameti andmetel on viimased 10 aastat vabade ametikohtade määr pidevalt tõusnud. 2009. aastal oli kokku ligi 560 000 töökohta, millest ligi 5800 oli täitmata (st vabade ametikohtade määr ca 1%). 2019. aasta I kvartalis kokku veidi üle 600 000 töökoha, millest ligi 11 450 vaba ametikohta (vabade ametikohtade määr ca 1,9%). Eestis on olnud püsivalt üle 10 000 vaba ametikoha alates 2017. aasta I kvartalist. Ametikohtade koguarv on jätkuvalt suurim töötleva tööstuse (18%), kaubanduse (15%) ja hariduse (10%) tegevusala osatähtsus. Töötlev tööstus ja kaubandus on ka Eesti suurimad tööpakkujad – neil tegevusaladel oli vabade ametikohtade arv III kvartalis kõige suurem (vastavalt 1790 ja 1840 vaba ametikohta), järgnes hariduse tegevusala, kus oli 1350 vaba ametikohta. Enamik vabadest ametikohtadest asusid jätkuvalt Harju maakonnas (72%), sh Tallinnas (60%). Järgnesid Tartu maakond (9%), Ida-Viru (5%) ja Pärnu maakond (4%). Vabade ametikohtade määr oli kõrgeim Harju maakonnas (2,3%) ja madalaim Hiiu maakonnas (0,3%). Võrdluseks oli Soomes vabade ametikohtade määr 2019. aasta I kvartalis 2,8, Lätis 3,0, Leedus 1,5 ja EL keskmine 2,4%

Allikas: Statistikaamet, Eurostat

<https://www.stat.ee/pressiteade-2018-130>

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t-ps00172&plugin=1>

ALTERNATIIVSED KÜSIMUSED

Eesti hinnanguline rahvaarv on 1 324 820. Milline on Eesti rahvaarv aastal 2035 viimase kolme aasta trendide jätkumisel?

- a. praegusest kahe Paide linna rahvaarvu võrra väiksem
- b. sama suur kui praegu
- c. praegusest kahe Paide linna rahvaarvu võrra suurem

Taustainfo: Statistikaameti värske rahvastikuprognoozi kohaselt elab 2080. aastal Eestis ligi 1,2 miljonit inimest. Rahvaarv väheneb järgmise 60 aastaga 11%, järgmise 25 aastaga 35 800 inimese võrra ja 2080. aastaks 145 200 inimese võrra. <https://www.stat.ee/pressiteade-2019-077>

Mis on mänginud kõige suuremat rolli 2015–2019 rahvaarvu muutumisel?

- a. sündimuse kasv
- b. suremuse vähenemine
- c. **sisserände kasv**
- d. väljarände vähenemine

Millises nendest neljast riigist on sündimus 2017 kõige suurem?

- a. Eesti
- b. Belgia
- c. **Rootsi**
- d. Soome

Väljastpoolt ELi saabunutest (2009–2014) on tippspetsialistid ja juhid...

- a. 13%
- b. 33%
- c. **53%**

Kus on neist riikidest kõige madalam töötuse määr 2019. aasta alguse seisuga?

- a. Soomes
- b. Lätis
- c. **Eestis**
- d. Portugalis

Taustainfo: Viimase 2019. aasta seisuga oli töötuse määr Soomes 6,6%; Lätis 7,1%; Eestis 5,4%; Portugalis 6,4%. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics

Kuidas on töötuse määr muutunud viimase 10 aasta jooksul?

- a. oluliselt suurenenud

b. jäänud enam-vähem samaks

c. oluliselt vähenenud

Taustainfo: 2009: 13,5%. 2019: 4,7% Statistikaameti andmetel oli tööjõus osalemise määr 2019. aasta I kvartalis 70,8%, tööhõive määr 67,5% ja töötuse määr 4,7%. Võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga, on püsinud tööjõus osalemise ja tööhõive määr sarnasel tasemel. Töötuse määr on aga langenud 2,1 protsendipunkti võrra. <https://www.stat.ee/pressiteade-2019-057>

Kuidas on vabade ametikohtade määr ehk täitmata ametikohtade osatähtsus ametikohtade koguarvus viimase 10 aasta jooksul muutunud?

a. pidevalt vähenenud

b. jäänud enam-vähem samaks

c. pidevalt tõusnud

VÕIMALIKUD LISATEEMAD, MIDA KÄSITLEDA

Kui palju saavad sisserändajad toetusi võrreldes kohaliku elanikkonnaga?

Taustainfo: Senised sisserändajad ei ole Eesti sotsiaalsüsteemile koormaks ehk meil pole nn toetusturismi. Kui rahvusvaheliselt peetakse üheks sisserändega kaasnevaks ohuks sageli immigrantide liigset sotsiaaltoetuste kasutamist, ei pea see Eestis paika. Sisserändajad saavad toetusi keskmiselt vähem kui kohalik elanikkond. Näiteks kui toimetulekutoetust sai 2013. aastal 2,7% Eesti elanikkonnast, siis sisserändajatest sai seda 1,5%. Töötushüvitisi (töötuskindlustushüvitist või töötutoetust) oli töötuna arvel olnud välismaalastest saanud oluliselt väiksem osa, kui vastav näitaja on Eesti inimeste puhul. Perioodil 2010–2013 sai töötuna arvel olnud välismaalastest töötushüvitist veidi enam kui kolmandik. Samal perioodil said kõigist Eesti registreeritud töötutest töötushüvitist ligi pooled. Suurem osa sisserändajatele makstavatest sotsiaaltoetustest (77%) on seotud laste ja perega, mitte toimetulekuprobleemidega. Riigikontrolli analüüsi tulemusi välismaalaste sotsiaal- ja töötutoetuste kasutamise kohta võrdluses kohaliku elanikkonnaga kinnitavad ka OECD andmed. Nimelt on OECD leidnud, et välispäritolu isikud saavad Eestis pigem vähem sotsiaalabi võrreldes kohalikega. Kui suhtarvude võrdluses oli OECD keskmine 2,0, siis Eestis oli vastav näitaja 0,8 ehk üle 2 korra väiksem.

Allikas: Ülevaade riigi rändepoliitika valikutest, Riigikontroll 2015. <https://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/ItemId/810/View/Text/amid/557/language/et-EE/Default.aspx>

Küsimus ebavõrdsuse tajumise kohta

Taustainfo: Eestis elavad teistest rahvustest inimesed tajuvad ebavõrdsaid võimalusi nii ühiskonnaelus osalemises (sh poliitikas), töö-, haridus- kui kultuurielus. Iga kümnes Eestis elav teisest rahvusest inimene tunnetab sallimatust oma rahvuse tõttu ning iga viies tunneb end Eestis teisejärgulise inimesena. Kaks kolmandikku teistest rahvustest inimestest tajub, et sisetulekute ja materiaalse heaolu osas on eestlaste olukord parem ning 71% usub, et eestlastel on võrreldes venekeelse elanikkonnaga paremad võimalused hea töö saamisel. Pooled teiste rahvuste esindajatest on kas ise kogunud või kuulnud, et kedagi on tööalaselt rahvuse või emakeele pinnalt eelistatud.

Allikas: Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring, 2017.

Küsimus avaliku sektori teenistujate ja erasektori teenistujate suhte osas

Taustainfo: Avaliku sektori kulutused mittetootlikule sfäärile ei ole olnud sünkroonis rahvastikuprotsessidega, vaid on pigem paisunud. Selle tagajärjel ei suuda erasektor peatselt enam katta ühiskonna toimimise ja arengu kulutusi. Praegusel ajal moodustavad Eesti palgatöötajatest erasektoris töötavad inimesed umbes 77% ja avalikus sektoris töötavad inimesed umbes 23%.⁴ Kusjuures Eesti paistab silma keskmisest kõrgema valitsussektori töötajate osakaaluga OECD võrdluses. Kui OECD keskmine näitaja on 18%, siis Eesti vastav näitaja on 23%.⁵ Seejuures maksavad Eestis umbes 7% kõigist ettevõtetest ligi 94% kõikidest Eesti maksudest ja nendes 7% ettevõtetes töötab umbes 69% Eesti kõikidest töötajatest.

Riigireformi materjalid, https://static1.squarespace.com/static/5ad5c9e0cc8fed-01d0598914/t/5bf4fbe9f950b707b11da71e/1542781935959/RR+kontseptsiooni_raamat_veebi.pdf

Küsimus sallivuse osas

Taustainfo: INSEADi talendikonkurentsi indeksi alusel on Eestis suurimaks probleemiks tolerantsuse puudumine – 119 analüüsitud riigi hulgas oli Eesti sisserändajate tolereerimisel 115. kohal (INSEAD, 2018). <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/globalindices/docs/GTCI-2018-report.pdf>

SISEMINISTEERIUM

Arutelu saab teoks tänu projektile "Teadlikkuse suurendamine Eesti inimvara seisust ja ühiskonna võimalikest lahendustest", mille algatas Kultuuriministeerium koos Siseministeeriumiga ning mida kaasrahastavad Euroopa Liit Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi kaudu ning Siseministeerium.